Digartrefedd ymhlith pobl ifanc: gweld tu hwnt i'r rhethreg

Ei dweud hi fel y mae

'baw isa'r domen, sgym – mi ges i 'ngalw'n gymaint o enwau am fyw dan bont ... ro'n i'n ei gasáu o. Ro'n i jysd yn casáu bywyd ... ro'n i eisiau cefnu ar gymdeithas. Ro'n i wedi cyrraedd y gwaelod beth bynnag'

(person ifanc a gyfwelwyd)

Astudiaeth ymchwil ansoddol graddfa fach yn gwrando ar bobl ifanc rhwng 16 a 25 oed sydd â phrofiad o ddigartrefedd ac angen dyrys

Julian Buchanan
Caroline Hughes
Menna Thomas
Caz Armstrong
Amanda Oakley
Shani Platt
Sian Davies
David Shinn
Greg Nicholas

Ariannwyd gan Swyddfa Cymru ar gyfer Ymchwil a Datblygu

Crynhoi'r Canfyddiadau

Yr Ymchwil

Nod yr ymchwil ansoddol hon oedd sicrhau bod lleisiau pobl ifanc yn cael eu clywed a'u deall. Cynlluniwyd yr ymchwil i gael ei chyflawni *gyda* phobl ifanc yn hytrach nag *ynglŷn â* phobl ifanc Roedd Barnardo's yn gwybod am bump o bobl ifanc a oedd rhwng 16 a 24 oed ac y gwyddid eu bod yn ddigartref neu'n byw mewn llety dros dro, ac fe'u gwahoddwyd i ffurfio Grŵp Ymgynghorol yr Ymchwil. Os oedd y Grŵp Ymgynghorol i fod yn effeithiol, roedd angen amser i sefydlu perthynas, ymddiriedaeth a dealltwriaeth gyda grŵp cychwynnol o bump o bobl ifanc ddigartref, fel y byddent yn teimlo'n fwy cyfforddus ac abl i gynnig cyngor ynglŷn â phob agwedd ar y gwaith maes. Ein nod, trwy ddefnyddio'r dull gweithredu hwn, oedd cael mynediad at ddata cynhwysfawr, o safon uchel, drwy gyfrwng holiadur lled-strwythuredig dan ofal hwylusydd. Byddai modd archwilio canfyddiadau'r rhain drwy waith grŵp ffocws gyda'r Grŵp Ymgynghorol.

Cafodd pob un o'r ugain cyfweliad ei recordio'n ddigidol, ei drawsgrifio ac yna ei godio gan ddefnyddio amcanion yr ymchwil fel mannau cychwyn i ddynodi, tanlinellu a chategoreiddio themâu wrth iddynt ymddangos – gwnaed hyn yn systematig ac yn electronig drwy ddefnyddio meddalwedd NVivo.

Diolch i'r ymrwymiad i wrando ar leisiau, profiadau a chanfyddiadau'r bobl ifanc ddigartref, llwyddodd yr ymchwil i hwyluso dadansoddiad systematig o'u naratif a alluogodd y bobl ifanc i'w 'Dweud hi fel y mae'. Dyma grynodeb o'r canfyddiadau:

Cyd-destun a Phrofiad

Roedd y rhan fwyaf o'r bobl ifanc yn yr astudiaeth hon wedi tyfu i fyny mewn teuluoedd lle'r oedd gan eu rhieni/gofalwyr eu hanawsterau eu hunain i ymdopi â hwy. O'r herwydd, ni chafodd llawer o'r bobl ifanc fantais amgylchedd plentyndod diogel fel sylfaen iddynt aeddfedu a datblygu. Yr hyn

sydd hefyd yn ddiddorol yw'r ffaith bod rhai o'r bobl ifanc yn eu beio eu hunain pan oedd eu rhieni neu ofalwyr yn *'methu ymdopi'*, gan ddiffinio eu hunain yn *'blentyn problemus'*. Roedd bron i hanner y bobl ifanc wedi derbyn gofal gan yr awdurdod lleol (rh=9) ar sail tymor hir a thymor byr, fel ei gilydd. Mae adroddiad Tasglu'r Uned Allgau Cymdeithasol 'Gwireddu Potensial Pobl Ifanc a Chefnogi'r Rheiny sy'n Gadael Gofal i Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant (2009)[1] yn dynodi bod pobl ifanc sy'n gadael gofal, sydd ag anghenion cefnogaeth arwyddocaol, fwy o angen ymyriad cydlynol effeithiol. Heb ymyriad o'r fath, maent mewn perygl o fod dan anfantais bellach. Mae'r adroddiad yn dynodi'r grwpiau risg uchel, megis pobl ifanc â phroblemau iechyd meddwl, anawsterau dysgu, anawsterau emosiynol ac anawsterau ymlyniad, camddefnyddio sylweddau, troseddwyr ifanc a rhieni ifanc – gwelwyd anghenion o'r fath ymhlith y grŵp ymatebwyr.

Anghenion y Bobl Ifanc Ddigartref, yn eu tyb hwy eu hunain

Dywedodd pob un o'r bobl ifanc a gyfwelwyd eu bod eisiau ffordd o fyw fwy sefydlog. Roedd sicrhau llety parhaol a oedd yn bodloni eu hanghenion yn flaenoriaeth ganddynt. Fodd bynnag, disgrifiodd rhai pobl ifanc sut y cawsant eu gosod mewn llety anaddas, a oedd yn broblem arbennig o anodd i rieni ifanc. Nid oedd llawer o'r bobl ifanc wedi cael cyfle i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen i fyw'n annibynnol, megis cynllunio prydau, hylendid a chyllidebu. Roedd y bobl ifanc yn gwerthfawrogi'r gefnogaeth a roddwyd gan yr hosteli i ddatblygu sgiliau byw'n annibynnol. Roedd pob un o'r bobl ifanc yn anelu at fynd ar drywydd cyflogaeth neu addysg a hyfforddiant, er bod bod heb lety parhaol yn golygu sialensiau sylweddol o ran cyflawni'r nod hwn. Mae Adroddiad yr Uned Allgau: 'Pontio: Pobl Ifanc ag Anghenion Dyrys'[2] yn dynodi nad oes gan bobl ifanc agored i niwed, gan gynnwys y rheiny sy'n gadael gofal, y rhwydweithiau cymdeithasol a'r cyfalaf cymdeithasol angenrheidiol i alluogi iddynt wneud penderfyniadau gwybodus am eu dyfodol. Unwaith eto, dywedodd y bobl ifanc fod y gefnogaeth a roddwyd gan yr hosteli, gan gynnwys darparu swyddog hyfforddi, wedi bod yn fuddiol.

Rhwystrau rhag cael Mynediad at Wasanaethau

Ymddengys bod yna brinder gwybodaeth gyfleus ynglŷn â'r gwasanaethau sydd ar gael, gyda phobl ifanc yn disgrifio eu hunain yn ceisio dod o hyd i wasanaethau pan fyddant mewn sefyllfa argyfyngus. Cefnogir hyn gan ddeiseb ddiweddar Shelter Cymru[3] i Lywodraeth Cynulliad Cymru, a oedd yn galw am gynnwys addysg ynglŷn â gadael cartref ar y cwricwlwm cenedlaethol. Mae'n amlwg bod y bobl ifanc yn wynebu rhwystrau rhag cael mynediad at wasanaethau llinell flaen, yn enwedig felly yn y sector statudol. Diwygiwyd Deddf Plant 1989 gan Ddeddf Plant (Gadael Gofal) 2000 ac roedd y ddeddf newydd yn gosod dyletswydd ar yr awdurdod lleol i ddarparu gwell gwasanaethau ar gyfer pobl ifanc a oedd yn gadael gofal, fel rhan o'u cyfrifoldebau rhianta corfforaethol. Rhywbeth sy'n ymddangos yn groes i'r cysyniad o rianta corfforaethol yw'r ffordd y mae'r bobl ifanc yn disgrifio'r teimlad iddynt gael eu beirniadu gan y staff yn adran Ddigartrefedd yr adran dai. Mae hyn yn arbennig o anodd iddynt ymdopi ag ef, gan fod gofyn iddynt ddatgelu gwybodaeth bersonol am sut iddynt ddod yn gartref er mwyn sicrhau llety brys.

Yn amlwg, mae'n bwysig bod staff yn ymddwyn yn sensitif a chyda pharch pan fyddant yn cyfweld pobl ifanc sy'n agored i niwed. Mae'r diffiniad o 'angen

1 Swyddfa'r Cabinet. (2009) Gwireddu potensial pobl ifanc: cefnogi'r rheiny sy'n gadael gofal i addysg, cyflogaeth a hyfforddiant

2 Adroddiad yr Uned Allgau (2005): 'Pontio: "Pobl Ifanc ag Anghenion Dyrys. Llundain, Swyddfa'r Dirprwy Brif Weinidog.

3 Norman, K. (2009) Teens backing call to put leaving home on the curriculum, Western Mail, 3 Rhagfyr 2009. I'w weld ar-leinhttp://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/2009/12/03/teens-backing-call-to-put-leaving-home-on-the-curriculum-91466-25309111/ 29ain Mawrth 2010

blaenoriaethol' yn creu anawsterau. Mae dynion ifanc dros 18 oed yn dueddol o beidio â chael eu rhoi yn y grŵp 'angen blaenoriaethol', sy'n golygu eu bod yn annhebygol o gael blaenoriaeth yng nghyswllt awdurdod tai neu gymdeithas dai. Gall pobl ifanc ddigartref wynebu stigmateiddio a chamwahaniaethu gan y cyhoedd, sy'n effeithio ar eu hunan-barch, sydd eisoes yn isel. Gall hyn beri i bobl ifanc geisio celu eu sefyllfa, a theimlo eu bod yn cael eu halltudio o gymdeithas.

Hwyluso derbyn cymorth

Mae yna ystod o gefnogaeth werthfawr ar gyfer pobl ifanc ddigartref yn Wrecsam a ddarperir gan y sector gwirfoddol, gyda staff y mae'r bobl ifanc yn eu hystyried yn bobl ymroddedig, cefnogol a hawdd siarad â nhw. Fodd bynnag, dylid cydnabod bod darpariaeth rhai gwasanaethau gwirfoddol, er enghraifft, y gwasanaethau ôl-ofal yn Barnardo's, yn cael eu hariannu'n rhannol gan yr awdurdod lleol, felly nid yw'r gwahaniaeth rhwng y ddarpariaeth statudol a gwirfoddol yn un clir. Mae pobl ifanc yn gwerthfawrogi'r gwasanaethau a ddarperir ar eu cyfer, gan gynnwys cefnogaeth ymarferol i ddiwallu'r anghenion sylfaenol o fwyd, cynhesrwydd a lloches, a chefnogaeth emosiynol. Mae pobl ifanc hefyd yn gwerthfawrogi cyfeillgarwch â phobl eraill mewn sefyllfaoedd cyffelyb, ac maent yn cael cefnogaeth o'r cydberthnasau y maent yn eu datblygu. Mae'r cydberthnasau yn arbennig o bwysig gan nad oes gan y bobl ifanc, yn aml, gefnogaeth teulu. Roedd y ffactor hon yn elfen amlwg o'r ymchwil, ac mae datblygu mecanweithiau i wella'r systemau cefnogi cymdeithasol pwysig hyn yn cael ei glustnodi fel argymhelliad ar gyfer gwella polisi ac ymarfer.

Bylchau yn y gwasanaeth a ddarperir

Mae'n anodd dynodi nifer y bobl ifanc ddigartref yn Wrecsam[4] gan fod yna 'bobl ddigartref gudd'. Er enghraifft, nid yw pobl ifanc, nad oes ganddynt lety parhaol, ond sy'n 'syrffwyr sofa', yn ymddangos mewn ystadegau swyddogol. Mae'r bobl ifanc sydd wedi aros yn y lloches nos a ddarparwyd yn ddiweddar yn Wrecsam, Tŷ Nos, yn ei werthfawrogi, er bod rhai pobl ifanc yn betrus rhag mynd i'r lloches nos am eu bod ofn y bobl ddigartref hŷn, tymor hir sy'n defnyddio'r cyfleuster. I bobl ifanc ddigartref, agored i niwed, mae llety ar ffurf *dormitory*, er ei fod yn well na chysgu ar y stryd, yn gallu bod yn brofiad eithaf bygythiol.

Ar brydau, ymddengys nad oes digon o le i ddiwallu'r galw, yn wyneb nifer y bobl ddigartref yn Wrecsam, sy'n cynnwys pobl ifanc. Mae yna bobl ifanc yn Wrecsam sy'n cysgu ar y stryd, mewn parciau, y tu allan i adeiladau cyhoeddus ac mewn llochesi dros dro. Mae pobl ifanc wedi dioddef troseddau yn eu herbyn, a chamdriniaeth eiriol pan oeddent yn ddigartref ar y stryd, gyda dros hanner yr ymatebwyr (rh=12) wedi bod yn ddioddefwr trosedd. Er i'r bobl ifanc siarad yn gadarnhaol am y gefnogaeth a roddwyd gan y sector gwirfoddol ac yn yr hosteli, profodd yn anodd iawn iddynt ddod o hyd i lety parhaol; mae rhestri aros am eiddo awdurdodau lleol a chymdeithasu tai yn hir, gyda phobl ifanc yn gorfod troi at ddefnyddio'r sector preifat, sydd heb yr un warchodaeth â darpariaeth tai cymdeithasol. Ymhellach, mae yna angen mwy o gefnogaeth hygyrch ac ymarferol pan fydd pobl ifanc yn cael eu tenantiaeth eu hunain.

Awgrymiadau pobl ifanc ar gyfer gwella

Awgrymodd y bobl ifanc ystod o welliannau, ac roeddent yn gwerthfawrogi'r cyfle i gyfleu eu syniadau. Roedd yr awgrymiadau'n cynnwys cynyddu'r ddarpariaeth llochesi nos, a mwy o agweddau strwythurol fel newid y diffiniad o 'angen blaenoriaethol' er mwyn ei wneud yn llai cyfyng, yn enwedig yng nghyswllt dynion ifanc dros ddeunaw oed.

---

[4] Hart, E., (2006) Papur Cwmpasu Pobl Ifanc Ddigartref, Llywodraeth Cynulliad Cymru, http://www.cynulliadcymru.org/c47f2ac6b4726e395a40b310f172f081.pdf defnyddiwyd 25ain Mawrth 2010

Hawlfraint © 2010 Julian Buchanan, Caroline Hughes a Barnardo's Cymru

Dywedodd llawer o'r bobl ifanc fod cael rhywle i dreulio amser yn ystod y dydd yn bwysig; roedd yr anghenion a ddynodwyd yn cynnwys cael lle a gynigiai wres a lloches a llwybr at gyngor, ond yn bennaf er mwyn cael cefnogaeth gan bobl ifanc eraill a oedd mewn sefyllfa gyffelyb. Mae'n berthnasol nodi, erbyn 31ain Mawrth 2010, y bydd y gwasanaeth Cynghorwyr Personol yn cael ei ddarparu'n fewnol gan y Gwasanaethau Cymdeithasol, yn hytrach na gan Barnardo's. Er y deellir bod darparu cyfleusterau pellach yn cael ei archwilio, bydd natur anffurfiol a hygyrch y gwasanaeth galw-heibio dyddiol cyfredol, sydd wedi ennill ei blwy, yn dod i ben.

Roedd y bobl ifanc yn gwerthfawrogi treulio amser gydag eraill a oedd wedi bod yn ddigartref, gan gredu eu bod yn deall eu sefyllfa yn well. Awgrymodd rhai pobl ifanc y dylai staff a gyflogir i weithio gyda phobl ifanc ddigartref fod wedi profi digartrefedd eu hunain. Gallai hyn fod oherwydd iddynt deimlo nad oedd rhai staff llinell flaen yn eu deall. Mynegodd y bobl ifanc eu hawydd i gynnig cefnogaeth a chyngor i bobl ifanc eraill, ac roeddent yn awyddus i gael mecanweithiau fyddai'n caniatáu iddynt wneud hyn.

I Gloi

Roedd gan y bobl ifanc yn yr ymchwil hon brofiad o ddigartrefedd, ac ystod o anghenion dyrys gan gynnwys: problemau iechyd meddwl; hunan-niweidio; chwalfa a gwrthdaro teuluol; camdriniaeth rywiol a chorfforol yn y cartref; profedigaeth a cholled yn y teulu agos; problemau alcohol a chyffuriau; anawsterau dysgu; cael eu hynysu yn ogystal â bod wedi derbyn gofal gan yr Awdurdod Lleol. Er mai llety parhaol yw'r angen brys, bydd angen cefnogaeth ychwanegol ar y bobl ifanc hyn hyd yn oed pan fyddant, yn y pen draw, wedi'u lletya mewn tai sefydlog a phriodol. Heb y gefnogaeth hon, mae'r bobl ifanc hyn mewn perygl o golli'r llety sefydlog hwnnw, a dod yn ddigartref unwaith yn rhagor.

Oherwydd eu sefyllfa agored i niwed a'u hanghenion sylfaenol, mae bryd y rhan fwyaf o bobl ifanc bron yn llwyr ar sicrhau bwyd, lloches, cynhesrwydd, hylendid, cefnogaeth a chyfeillgarwch. Yn wyneb yr anhawster i sicrhau llety sefydlog parhaol, mae pobl ifanc ddigartref yn dueddol o fyw bywydau crwydrol, gan aros mewn amrywiol lochesi, hosteli, soffa ffrind, llochesi nos ac weithiau cysgu allan ar y stryd. Mae pobl ifanc ddigartref yn cael oriau'r dydd yn anodd oherwydd y prinder cymharol o lefydd i fynd.

Unwaith iddynt fod yn ddigartref, roedd hi'n hawdd i bobl ifanc gael eu caethiwo o fewn drws tro llety dros dro. Roedd pob un o'r bobl ifanc yn yr ymchwil hon wedi'i chael hi'n anodd sicrhau llety parhaol. Dan yr amgylchiadau hyn, ac yn wyneb eu cefndir anodd a'u hadnoddau prin, roedd rhai pobl ifanc a gyfwelwyd gennym wedi dod yn fwyfwy ynysig ac eithriedig, a'u ffordd o fyw wedi bwrw gwreiddiau.

Mae'n bosib na fydd rhai o'r bobl ifanc agored i niwed a gyfwelwyd gennym yn cyflawni eu potensial fel oedolion oni bai bod polisïau ac ymarfer yn newid ac yn darparu'r ystod lawn o wasanaethau sydd eu hangen arnynt. Mae'n amlwg bod angen buddsoddi adnoddau yn y grŵp mwyaf agored i niwed hwn, er mwyn ceisio atal patrymau tymor hir o ymddygiad niweidiol. Fodd bynnag, mewn cyfnod o ddirwasgiad lle disgwylir toriadau helaeth mewn gwariant cyhoeddus, ac yn wyneb y galw cystadleuol gan grwpiau eraill, mae'n bosib y bydd pobl ifanc ddigartref gydag anghenion dyrys yn ei chael hi'n anodd denu nawdd digonol ar gyfer y gwasanaethau sydd eu hangen arnynt.

Argymhellion

1. Dylai gwybodaeth am adael cartref a digartrefedd fod ar gael yn fwy rhwydd i bobl ifanc yn gyffredinol. Mae'r

dystiolaeth o'r adroddiad hwn yn cefnogi deiseb Shelter Cymru[5] i Lywodraeth Cynulliad Cymru yn galw am gynnwys addysg ynglŷn â gadael cartref ar y cwricwlwm cenedlaethol. Roedd y bobl ifanc a gymerodd ran yn yr ymchwil hon yn disgrifio'r anhawster a gawsant i ganfod y gwasanaethau a oedd ar gael ynglŷn â dod yn ddigartref, ac roeddent yn aml mewn sefyllfa argyfyngus pan oeddent yn chwilio am help. Bydd addysg am natur, perygl ac effaith digartrefedd, law yn llaw â ble a sut i gael cymorth, nid yn unig yn helpu i wella gwybodaeth ledled rhwydweithiau cymdeithasol pobl ifanc, ond gallai hefyd helpu i leihau camwahaniaethu yn erbyn pobl ifanc sy'n ddigartref.

2. Yn wyneb natur a graddfa'r digartrefedd ymhlith pobl ifanc a welwyd yn yr ymchwil hon, awgrymir y canlynol:

    a. Mae angen asesiad mwy cywir o union nifer y bobl ifanc ddigartref. Ymddengys bod ffigurau swyddogol yn tanamcangyfrif maint y broblem yn ddifrifol.

    b. Mae angen adolygu'r meini prawf ar gyfer penderfynu pwy sy'n gallu, a phwy sydd ddim yn gallu, cael ei ystyried yn 'angen blaenoriaethol' er mwyn sicrhau nad yw pobl ifanc ddigartref agored i niwed yn cael eu heithrio.

    c. Mae angen adolygu hefyd ddehongliad cyfredol ac effaith y ddeddfwriaeth dai ac ôl-ofal.

3. Mae angen cau'r bwlch rhwng polisïau sydd ar waith ar hyn o bryd a phrofiad y bobl ifanc o wasanaethau. Gallai rhoi mwy o gyfraniad a llais i ddefnyddwyr gwasanaeth helpu'r broses hon.

4. Mae Deddf Tai 1996 adran 191(1) yn datgan: 'Daw rhywun yn fwriadol ddigartref os yw ef yn fwriadol wneud neu beidio â gwneud unrhyw beth sy'n arwain at iddo beidio â meddiannu llety sydd ar gael iddo ei feddiannu ac y byddai'n rhesymol iddo barhau i'w feddiannu.' Mae dod yn ddigartref ar oedran ifanc yn brofiad trawmatig ac mae'n amlwg yn ganlyniad set anodd o amgylchiadau. Awgryma profiadau pobl ifanc yn yr ymchwil hon bod angen i'r meini prawf a'r broses ar gyfer penderfynu a yw person ifanc yn gallu cael ei ystyried yn 'fwriadol ddigartref' neu beidio gael eu rheoli mewn ffordd fwy sensitif a chydymdeimladol.

5. Mae angen i staff sy'n gweithio mewn gwasanaethau llinell flaen, yn enwedig y rheiny yn y sector statudol, ddatblygu mwy o ddealltwriaeth a sensitifrwydd tuag at y grŵp agored i niwed hwn. Gallai cyflogi pobl sydd â phrofiad o fod yn ddigartref mewn swyddi llinell flaen cefnogol gyfrannu at wella'r sefyllfa.

6. Gallai Fforwm Digartrefedd Ieuenctid Rhyng-Asiantaeth, gyda chynrychiolaeth dda o blith pobl ifanc ddigartref (y dylid talu iddynt am fynychu a chyfrannu) helpu i ddynodi, hysbysu, monitro, cynghori ac adolygu sawl mater ym maes tai, gan gynnwys y rheiny a restrwyd uchod. Gallai Fforwm Digartrefedd Ieuenctid Rhyng-Asiantaeth helpu hefyd i wella'r sianel gyfathrebu a'r ddealltwriaeth rhwng asiantaethau statudol, asiantaethau gwirfoddol a phobl ifanc ddigartref.

7. Er bod pobl ifanc yn gwerthfawrogi'r cymorth y maent yn ei dderbyn, mae angen i rai gwasanaethau fod yn fwy addas ar gyfer ystod amrywiol anghenion pobl ifanc ddigartref, yn enwedig sicrhau, cyn belled ag y bo hynny'n bosib, nad oes gofyn i bobl ifanc rannu llofftydd, a bod y rheiny sydd â chyfrifoldeb dros blant yn

[5] *Norman, K. (2009) Teens backing call to put leaving home on the curriculum, Western Mail, 3 Rhagfyr 2009. I'w weld ar-leinhttp://www.walesonline.co.uk/news/wales-news/2009/12/03/teens-backing-call-to-put-leaving-home-on-the-curriculum-91466-25309111/ 29ain Mawrth 2010*

cael llety addas yn nhermau lleoliad, cyfleusterau a rhannu â thenantiaid eraill.

8. Er mwyn hwyluso mynediad ac ymgysylltiad â gwasanaethau, gellid cyflogi pobl sydd â phrofiad o fod yn ddigartref mewn amrywiol asiantaethau i ddarparu ystod eang o wasanaethau cefnogi ac arweiniad i helpu pobl ifanc ddigartref.

9. Er mwyn gwneud cysylltiad â phoblogaeth pobl ifanc ddigartref, sy'n aml ynghudd, gellid ystyried gwasanaethau cyfeillio ar lawr gwlad. Gellid cyflogi pobl sydd â phrofiad o fod yn ddigartref i fod yn gyfeillion, i roi gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth.

10. Mae stigma yn fater y gellid mynd i'r afael ag ef mewn cymunedau lleol drwy ddigwyddiadau ac ymgyrchoedd i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd, o bosib dan arweiniad y Fforwm Digartrefedd Rhyng-Asiantaeth. Mae peth gwaith da eisoes wedi dechrau yn y maes hwn.

11. Er mwyn gwella a datblygu'r systemau cefnogi cymdeithasol yr oedd y bobl ifanc yn yr ymchwil hon yn pwysleisio eu pwysigrwydd, gallai canolfan galw-heibio ddydd, siop un-stop, saith diwrnod yr wythnos, aml-asiantaeth ddynodedig, lle ceid gwasanaethau cefnogi ymarferol i ddiwallu anghenion sylfaenol megis cynhesrwydd, lloches, cawodydd, golchdy a lluniaeth sylfaenol, ynghyd â hawliau lles, hyfforddiant sgiliau cymdeithasol a chwnsela helpu pobl ifanc agored i niwed i gael eu harfogi a'u cefnogi'n well i gamu drwy ddrws tro digartrefedd.

12. Mae angen ymchwil bellach i archwilio polisïau ac arferion a fydd yn galluogi pobl ifanc ddigartref i symud ymlaen o fod yn ddigartref i feddiannu llety parhaol. Oni fydd y sefyllfa gyfredol yn gwella, mae yna berygl gwirioneddol y bydd rhai pobl ifanc ddigartref yn cael eu dal a'u gwreiddio mewn ffordd o fyw grwydrol a niweidiol. Byddant hwy, yn ogystal â'r gymdeithas ehangach, yn talu'n ddrud am hyn.

> 'Yn y diwedd, mi ges i'n arestio ... sef be sy'n digwydd fel arfer, a dyna pam dw i mewn ac allan o'r jêl...
>
> ...doedd dim ots gen i gael fy arestio ... achos o leia yn y jêl, mae gynnoch chi rwtîn, mae gynnoch chi wely bob nos, mae gynnoch chi fwyd bob amser...
>
> ... mae hi mor hawdd dod i arfer efo fo ... mae'n well na bod allan ar y stryd ... y tro dwytha i mi ddod allan o'r jêl oedd ryw dair wythnos yn ôl, a do'n i ddim eisiau gadael...
>
> .. ro'n i jysd wrth 'y modd efo'r rwtîn a chael pobl yna oedd yn gofalu amdana i ac yn trïo y'n helpu i.'
>
> *(Person ifanc a gyfwelwyd)*